

Grup de Treball de Rendiment Acadèmic

Informe de Rendiment Acadèmic

Informe de Rendiment Acadèmic

Autors	Abel Àvalos <i>Estudiant de Sociologia</i> Barbara Carfí <i>Estudiant de Sociologia</i> Nerea Gutiérrez <i>Estudiant de Pedagogia</i>
Assessora	Lidia Daza <i>Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions</i>
Edició	Observatori de l'Estudiant <i>Vicerectorat d'Estudiants i Política Lingüística</i>
Data d'edició	Setembre 2014

1. Introducció a l'informe	4
1.1. Rendiment Acadèmic com a objecte d'estudi i dels seus beneficis	4
1.2. Com abordar l'estudi del rendiment acadèmic	5
1.3. Models causals del rendiment acadèmic	6
1.4. Recursos de la Universitat per actuar sobre el rendiment acadèmic	7
1.5. Projecte del grup de recerca i la metodologia d'estudi	9
1.6. Aclariments metodològics	10
2. Anàlisi de les dades	11
2.1. Anàlisi de les àrees	11
2.1.1. Enginyeries	12
2.1.2. Ciències de la salut	13
2.1.3. Ciències socials i jurídiques	14
2.1.4. Arts i humanitats	15
2.1.5. Ciències	16
3. Conclusions i observacions finals	18
4. Referències bibliogràfiques	19

1. Introducció a l'informe

1.1. Rendiment Acadèmic com a objecte d'estudi i dels seus beneficis

No és aquest el primer cop que es fa recerca sobre aquesta matèria. Entès com la superació, l'aprofitament i la interiorització dels estudis cursats, el rendiment acadèmic ha estat objecte d'estudi durant dècades, i és actualment una qüestió de debat a bona part del territori europeu. A Espanya, alguns autors apunten que el canvi de model universitari de llicenciatures i diplomatures a graus ha significat una reducció de l'èxit acadèmic i un desigual comportament quant al rendiment (Esparrells, 2012). La preocupació que el ràpid canvi de model educatiu de l'àmbit universitari hagi tingut una influència negativa en l'adquisició de coneixements i les qualificacions finals dels alumnes, així com en la permanència i superació dels estudis iniciats, porta a la necessària revisió del model educatiu i la seva aplicació pràctica als estats participants de l'espai europeu d'educació superior (EEES).

Per què ens preocupem, però, que el rendiment acadèmic es redueixi? Per què és necessari que ens preguntem com millorar-lo?

En primer lloc, es considera que un elevat rendiment acadèmic comporta un benefici social. En el context de la societat de la informació, es dona una gran importància al nivell educatiu de la població. S'entén que el nivell educatiu és una part essencial del capital humà dels ciutadans, és a dir, de les competències formals i informals adquirides (Crosier i Parveva, 2013). Segons aquesta lògica, una formació més alta garanteix als ciutadans més competitivitat en el mercat laboral i repercuteix en pràctiques socials més cíviques, necessàries per al bon funcionament d'una societat.

En segon lloc, seguint la línia anterior, es considera també que un rendiment acadèmic alt comporta un benefici econòmic per al conjunt de la societat. Segons l'informe de la Fundació Cecot sobre el cost social i econòmic del fracàs escolar, durant el 2010 a Catalunya els ingressos mitjans anuals d'un individu amb formació universitària superaven en 3.478 € els ingressos mitjans anuals d'un individu amb educació secundària de segon cicle. La taxa d'atur també difereix significativament entre homes i dones amb educació secundària (23,58 % i 25,53 % respectivament) i entre homes i dones amb titulació universitària (12,45 % i 17,15 %), així com el risc de caure en la pobresa, que es redueix del 19,2 % al 10,1 %. Així doncs, un elevat rendiment acadèmic repercuteix positivament en l'economia de l'estat, tant pels impostos com per la reducció de les prestacions de dependència, sempre en funció del sistema impositiu, de l'estructura del mercat laboral i de les polítiques de dependència vigents. Cal tenir en compte també el cost econòmic que suposa invertir en educació que no reverteix en un nivell educatiu més alt, ni en els beneficis socials i econòmics que comporta, en el moment en què un alumne abandona els estudis superiors en curs. Atès que el baix rendiment acadèmic és el factor que més influeix en l'abandonament (Triadó et al. 2010), cal incidir en les causes per evitar la pèrdua de recursos econòmics i cognitius.

En tercer lloc, la millora del rendiment acadèmic es considera un objectiu de les institucions educatives, en tant que la qualitat de l'ensenyament d'una titulació es mesura en aquests termes. Cal tenir en compte, però, que com a indicadors de qualitat institucional els resultats obtinguts per l'alumnat estan condicionats tant per la qualitat del professorat —com a educadors i avaluadors— com per la qualitat de l'alumnat com a subjectes actius en l'aprenentatge (Rodríguez et al. 2004). Com veurem més endavant, els factors que afecten el rendiment acadèmic són múltiples i molts no depenen de l'estructura de la institució educativa, però una de les seves responsabilitats és fer el possible per millorar-lo; per tant, el prestigi de la mateixa universitat en depèn en bona mesura.

1.2. Com abordar l'estudi del rendiment acadèmic

La importància econòmica, social i institucional d'un elevat rendiment acadèmic en justifica l'estudi, però cal definir els termes en què es produirà la recerca.

Hi ha un cert consens en la definició teòrica de *rendiment acadèmic* abans esmentada, però a la pràctica els indicadors emprats no es corresponen estrictament amb la definició. El rendiment acadèmic pot mesurar-se mitjançant indicadors de resultats derivats de la tasca universitària o mitjançant indicadors de procés educatiu (Esparrells, 2012). Els primers es refereixen a l'adquisició de competències, inserció laboral i ocupabilitat, mentre que els segons es mesuren amb taxes estandarditzades, com ara la taxa d'abandonament, la de rendiment i la d'èxit. La taxa d'abandonament intenta conèixer quants alumnes deixen de matricular-se en les assignatures que estaven cursant mitjançant el càlcul del percentatge d'alumnes que no tornen a matricular-se en relació amb els matriculats el curs anterior. La taxa de rendiment mostra quants alumnes aproven les assignatures respecte als que es matriculen, mentre que la taxa d'èxit mostra el percentatge d'alumnes que aproven respecte al total de presentats. L'estudi pot dividir-se per assignatures, cursos i àrees de coneixement. Aquesta divisió es justifica per la divergència en les taxes d'èxit, de rendiment i d'abandonament en els diversos ensenyaments d'una mateixa universitat i en els diferents cursos d'un mateix ensenyament.

Rodríguez (2004) apunta, en referència a la taxa d'abandonament, a la diversitat de tipologies: abandonament per expulsió de la institució universitària, abandonament complet dels estudis o abandonament transitori (abandonament de la universitat o la carrera inicials per traslladar-se a una nova universitat on cursar altres estudis). Sense aquests matisos, la taxa d'abandonament proporciona una informació parcial que cal contrastar amb dades addicionals.

Quant a la taxa de rendiment, podem objectar que només té en compte els alumnes aprovats sobre el total d'alumnes matriculats: deixa oculta la nota i homogeneïtza el comportament de tot l'alumnat que no suspèn. Aquest és un defecte comú a la taxa d'èxit.

Aquests són, però, els indicadors que més clarament expressen les dimensions del rendiment acadèmic i que ens ajuden a construir una imatge global d'aquest fenomen gràcies al seu caràcter purament quantitatiu, la sistematització de la recollida de les dades necessàries per al seu càlcul i la consegüent operativització. Per aquests motius són els indicadors més emprats i, per tant, útils per a la comparació i contrastació dels resultats, dos dels principals objectius de qualsevol investigació.

1.3. Models causals del rendiment acadèmic

Hi ha diversos enfocaments de la relació causal del rendiment acadèmic i el seu estudi. Alguns autors se centren en aspectes motivacionals (Tejedor i García-Varcárcel, 2006), d'altres posen l'èmfasi en el paper de les institucions i les seves polítiques (Michavilla i Esteve, 2011), i d'altres focalitzen en els desajustos entre les expectatives que es crea l'alumnat sobre la universitat i les oportunitats i la realitat que brinda, ja que sovint aquestes expectatives creades són massa elevades i defrauden els alumnes de nou ingrés (Masjuan, Elias i Troiano, 2009).

Ara bé, tot i la diversitat de perspectives d'estudi sobre el rendiment acadèmic, hi ha diversos ítems comuns en les seves causes, que Murillo (2008) identifica en dos factors: els factors contextuals (variables socioculturals, institucionals i pedagògiques) i els factors personals (variables demogràfiques, cognoscitives i actitudinals). Val a dir que segons l'informe de les Nacions Unides elaborat per Crosier i Parveva (2013), les variables socioculturals influeixen en les cognoscitives i actitudinals en tant que actituds davant els estudis, motivació i rendiment acadèmic previ a la universitat, però mantenen prou autonomia com perquè s'abordin de forma independent.

Aquestes últimes variables han estat centrals en les anàlisis recents sobre el rendiment acadèmic. La Declaració de Londres del 2007 és clara en aquest aspecte: la universitat ha de reflectir la diversitat social, així com contribuir a la reducció de les desigualtats. L'informe *¿Universidad sin clases? Condiciones de vida de los estudiantes universitarios en España (Eurostudent IV)* dirigit per Antonio Ariño i Ramón Llopis (2011), posa de manifest que cal continuar treballant en l'anomenada *dimensió social* del sistema universitari i en el rendiment acadèmic. La sobrerrepresentació d'estudiants amb progenitors que disposen d'un nivell educatiu superior i la infrarepresentació de les dones en carreres tècniques i dels més grans de 25 anys en el sistema universitari en general indiquen que, tot i haver aconseguit millores substancials, encara som lluny de l'objectiu d'equitat marcat: el rendiment acadèmic presenta clares diferències depenent de l'ensenyament cursat, i el nivell socioeconòmic i l'entorn familiar encara són variables molt rellevants tant en l'elecció de l'ensenyament com en el mateix rendiment dels estudiants.

La influència d'aquestes variables es pot comprovar especialment en la transició de les institucions preuniversitàries a la universitat. Un alumne amb dificultats socioeconòmiques, baix rendiment acadèmic a secundària, poc motivat i sense l'orientació adequada difícilment accedirà a l'educació superior, ja sigui perquè no supera els criteris de selecció, perquè no pot permetre's la inversió en temps i diners que suposen els estudis o perquè simplement no veu els avantatges de cursar-los. Cal també tenir en compte que el sistema educatiu espanyol està poc enfocat cap als col·lectius infrarepresentats, concretament pel que fa a la conciliació de la vida laboral, familiar i educativa. A l'Estatut de l'estudiant universitari aprovat el 2010 es fa referència de manera continuada a la promoció de la participació dels estudiants en la vida universitària i a la clara direcció cap a l'avaluació continuada com a mètode preferent, però Ariño i Llopis (2011) posen de manifest que el perfil d'estudiant madur està en apogeu, i és aquest el més propens a mostrar una intensitat baixa en els estudis i una intensitat alta en la vida laboral, fet que fa molt més complicada la conciliació i, per tant, perjudica el rendiment acadèmic d'aquest sector poblacional. Les institucions d'educació superior, però, col·laborant amb les institucions d'educació preuniversitària, poden tractar de pal·liar tant els efectes de la manca de conciliació, mitjançant una clara planificació prèvia dels plans d'estudi i un augment de la flexibilitat curricular, com l'efecte filtre tant del procés de selecció com del primer i segon any de carrera, on es calcula que té lloc el 90 % dels abandonaments.

1.4. Recursos de la Universitat per actuar sobre el rendiment acadèmic

La segregació i estratificació dels alumnes menys capaços en les etapes preuniversitàries és una política que trunca el recorregut acadèmic dels alumnes abans d'entrar a la universitat. Es considera que per maximitzar el rendiment acadèmic cal aplicar polítiques d'inclusió que intentin pal·liar els efectes perversos de les variables abans esmentades. Crosier i Parveva (2011) consideren que els anomenats *col·lectius subrepresentats* (alumnes de baix nivell socioeconòmic, amb discapacitats, de minories ètniques...) haurien de rebre atenció especial en beques i ajuts econòmics, assessoria, programes informatius específics per a ells i admissió especial al sistema universitari. Durant el 2009 i el 2010 van presentar-se una sèrie de propostes des de la Xarxa Universitària d'Assumptes Estudiantils (RUNAE) —una comissió sectorial de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE)—, que es plantejaven l'ambiciós objectiu d'aconseguir una universitat inclusiva, però centrant-se únicament en la inclusió dels alumnes amb discapacitats, un dels diversos grups infrarepresentats abans esmentats: plantejaven de forma molt optimista diverses mesures que caldria aplicar d'acord amb un cens d'alumnes discapacitats actualitzable i un recull de propostes i accions per evitar-ne l'exclusió (Jarillo, 2011). D'aquestes propostes, les cabdals són la reserva de places per a discapacitats a les universitats, l'assessorament previ a l'entrada a la universitat, la implementació d'infraestructures i serveis dirigits a la integració d'aquests alumnes i un especial èmfasi pel seguiment i la tutela d'aquests alumnes, a càrrec de tutors

que atenguin les seves necessitats personals (Jiménez, 2011). Es fa palès que en els plans d'estudi cal aplicar un «disseny per a tots» que els faci simples, intuïtius, tolerants a l'error i que tingui en compte les necessitats de les persones amb discapacitat, siguin auditives, visuals, físiques o intel·lectuals. Des de les universitats s'han d'impulsar programes d'inserció laboral per impedir, en resum, l'estigmatització de les persones amb discapacitat. Aquestes accions les promou el reial decret que aprova l'Estatut de l'estudiant universitari el 2010, en el qual es fa especial èmfasi en la inclusió social de l'alumnat i, en concret, dels alumnes amb discapacitat. La creació del Fòrum per a la Inclusió Educativa de l'Alumnat amb Discapacitat el 2010 —tot i que té un caràcter purament consultiu atesa la seva estructura organitzativa i que és tant creador com difusor d'informació per les funcions oficials reconegudes— és també un senyal del caràcter públic que va adquirir la inclusió de les persones amb discapacitat a la universitat. A l'últim, val a dir que Màrius Rubiralta i Alcañiz (2010), secretari general d'Universitats, recull a l'informe *Las políticas sobre discapacidad en el sistema universitario español* tot un conjunt de disposicions legals que donen suport formal a la inclusió esmentada. A més, l'informe exposa que cal facilitar a les persones amb discapacitat l'obtenció de beques, i defensa que es promoguin programes per garantir el suport a l'alumnat amb necessitats especials i que es faciliti d'accés a la institució educativa superior centrant-hi els recursos econòmics. No obstant això, la inclusió dista d'estar assolida. Les persones amb discapacitat es troben infrarepresentades a la universitat, ja que mentre la proporció de població amb estudis universitaris o equivalents a Espanya és d'un 24,1 %, si tenim en compte només les persones amb discapacitat, únicament un 10,5 % disposa de títol universitari. Per acabar, Michavilla i Esteve (2011) recullen també una sèrie d'accions d'àmbit institucional per a la millora del rendiment acadèmic dels estudiants en termes generals que les universitats, en col·laboració amb els centres d'estudi preuniversitaris, poden aplicar per motivar i integrar a l'estudiant a la universitat, i per promoure l'aprenentatge actiu i la preocupació de l'estudiant pel seu èxit educatiu independentment de la seva condició social o personal. Aquestes estratègies estan basades en el que recollim aquí com a tres pilars fonamentals:

1. La informació i difusió de l'oferta universitària entre joves i famílies mitjançant les TIC (blogs i fòrums interactius), grups de promotors, jornades de portes obertes i fires anuals.
2. L'orientació preuniversitària i la coordinació acadèmica mitjançant xarxes, unitats i seminaris d'orientació preuniversitària, grups de treball i plataformes per a la coordinació acadèmica.
3. L'acollida i integració dels nous estudiants mitjançant la promoció i el rigorós compliment del contracte entre l'alumne i la universitat, la mentoria de l'estudiant, la promoció de la seva participació a la vida universitària i la seva tutorització.

Masjuan, Elias i Troiano (2009) apunten també la capacitat d'acció pedagògica i organitzativa de les universitats, i perceben una sèrie de desajustos —que poden ser salvats— entre la universitat i l'alumnat. En el seu estudi perceben desajustos entre els objectius d'aprenentatge i els mètodes d'avaluació del pla d'estudis; entre les expectatives de l'alumnat i la realitat de la universitat, i entre la càrrega i la metodologia lectiva que prefereix el professorat i la que pot suportar i prefereix l'alumnat. En conseqüència, doncs, recomanen que es replantegin els mètodes d'avaluació; que la realitat de la universitat sigui el punt central en la comunicació entre institució i alumnat, i que es reorientin els plans d'estudi per adequar-los, que no supeditar-los, a les demandes de l'alumnat.

Per poder executar aquestes estratègies i d'altres, però, cal monitoritzar l'alumnat i així identificar les causes concretes del seu rendiment acadèmic i dels resultats derivats de la tasca universitària. De no fer-ho, resulta impossible llegir i analitzar la realitat de l'alumnat de la universitat i actuar en conseqüència.

1.5. Projecte del grup de recerca i la metodologia d'estudi

Atès l'estat de la qüestió, previ coneixement de les relacions de causalitat entre el perfil de l'estudiant i el rendiment acadèmic i la importància de l'ensenyament cursat quant a rendiment diferencial, aquest grup de recerca pretén elaborar un estudi que reculli tant el rendiment acadèmic de l'alumnat de la Universitat de Barcelona per ensenyaments i àrees de coneixement com el perfil dels seus estudiants.

Cal dir que deixarem de banda en aquest informe els indicadors de resultats derivats de la tasca universitària, atès que considerem que actualment cal una sistematització més gran de la recollida de dades abans d'abordar-ne satisfactòriament l'estudi. Ens centrarem, doncs, en l'anàlisi de les dades de rendiment pels ensenyaments de grau, això és, en l'evolució de les taxes de rendiment acadèmic. En posteriors estudis d'aquest grup de recerca, i un cop feta aquesta anàlisi, passarem a estudiar el perfil dels estudiants de la Universitat de Barcelona mitjançant les dades cedides per l'administració de la mateixa Universitat.

Per acabar, coneixent la situació dels estudiants i dels ensenyaments, procedirem en una última entrega a l'anàlisi qualitativa de la percepció dels estudiants sobre el seu rendiment acadèmic i les causes, que, com mostren Tejedor i García-Varcárcel (2006), solen centrar-se en les institucions i ens serveixen, per tant, de font d'informació per donar forma a les estratègies que cal aplicar.

Esperem poder arribar a conclusions satisfactòries que repercuteixin positivament en el rendiment acadèmic dels estudiants presents i futurs d'aquesta institució, així com oferir informació útil, contrastable i comparable per a l'estudi del rendiment acadèmic a escales superiors.

1.6. Aclariments metodològics

Com hem introduït, iniciem la nostra investigació amb l'anàlisi de les taxes de rendiment acadèmic dels graus que imparteix la UB, començant pels estudiants matriculats el curs 2009-2010 i acabant pels del curs 2012-2013. Això implica que, vista la implementació recent del grau l'any 2009 —o 2010 en alguns casos—, l'anàlisi de les taxes pot donar lloc a tota una sèrie de distorsions, com ara el fet que no es refereixin a una mateixa promoció estudiada de forma longitudinal sinó a la suma de les promocions any rere any. Així doncs, el curs 2009-2010 el total de matriculats engloba només els estudiants de primer grau, atès que comença la transició dels plans d'estudis de llicenciatura i diplomatura a grau (fet que implica, segons la teoria emprada, un alt índex d'abandonament, baix rendiment acadèmic i, en síntesi, uns resultats producte de l'efecte filtre del primer any de carrera).

Fins al curs 2012-2013 no disposem del rendiment dels quatre cursos que formen el grau: només a partir d'aquest any podem començar a observar tendències generals del comportament del rendiment acadèmic en els diversos graus. No obstant això, la tècnica d'estudi ideal per comprovar canvis en el rendiment acadèmic és el PANEL, o estudis longitudinals que segueixin les promocions al llarg de la seva vida estudiantil. La UB recull de forma sistemàtica les dades necessàries per calcular les taxes presentades, però no les publica en un format adequat per fer estudis longitudinals¹.

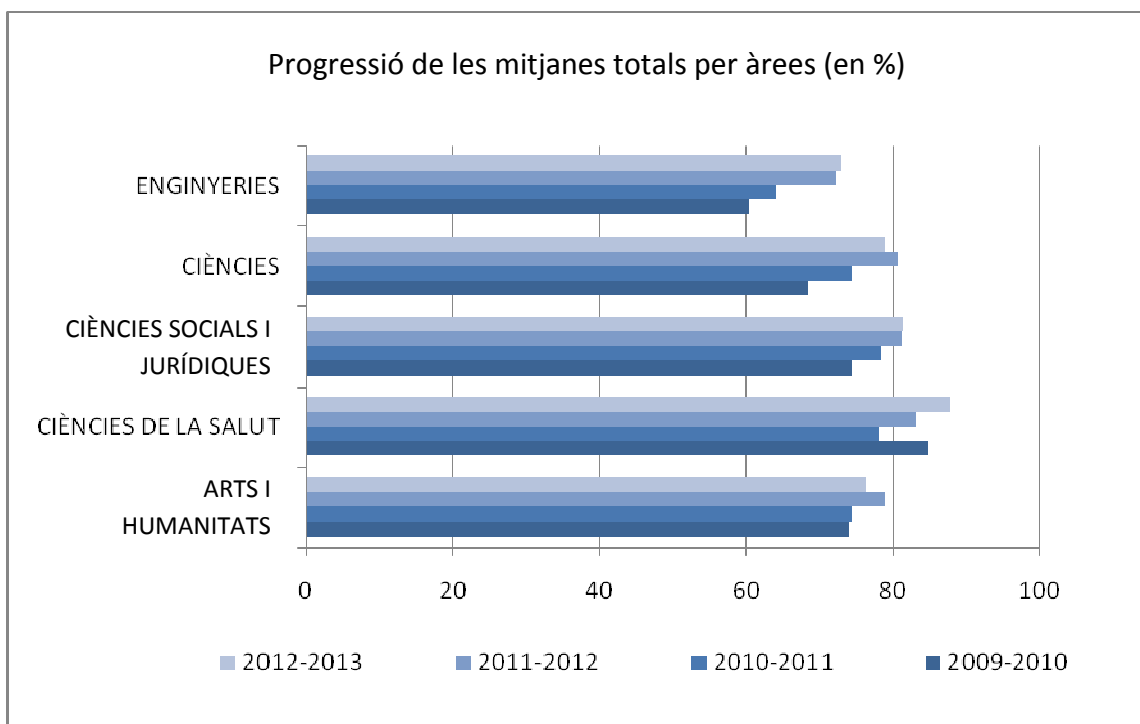
En aquesta publicació, volem agrair el suport del Servei de Planificació Acadèmicodocent, de l'Agència de Polítiques i Qualitat i del Servei de Qualitat Acadèmicodocent de la Universitat de Barcelona; la col·laboració de l'assessora experta Lidia Daza, i l'acompanyament de la directora de l'Observatori de l'Estudiant, Àngels Alegre.

---

¹ Entenem el procés de recollida de dades a dins de la institució universitària com un procés dinàmic. Les dades s'han extret l'1 d'octubre del 2013 i les possibles variacions amb altres fonts es deuen a raons diverses, com ara el moment en el qual s'extreuen, l'actualització o l'univers de les dades quant a la mostra recollida.

2. Anàlisi de les dades

2.1. Anàlisi de les àrees

Taula 1. Taxa de rendiment acadèmic dels ensenyaments de grau de la Universitat de Barcelona agrupats per àrees de coneixement. Cursos des del 2009-2010 fins al 2012-2013.

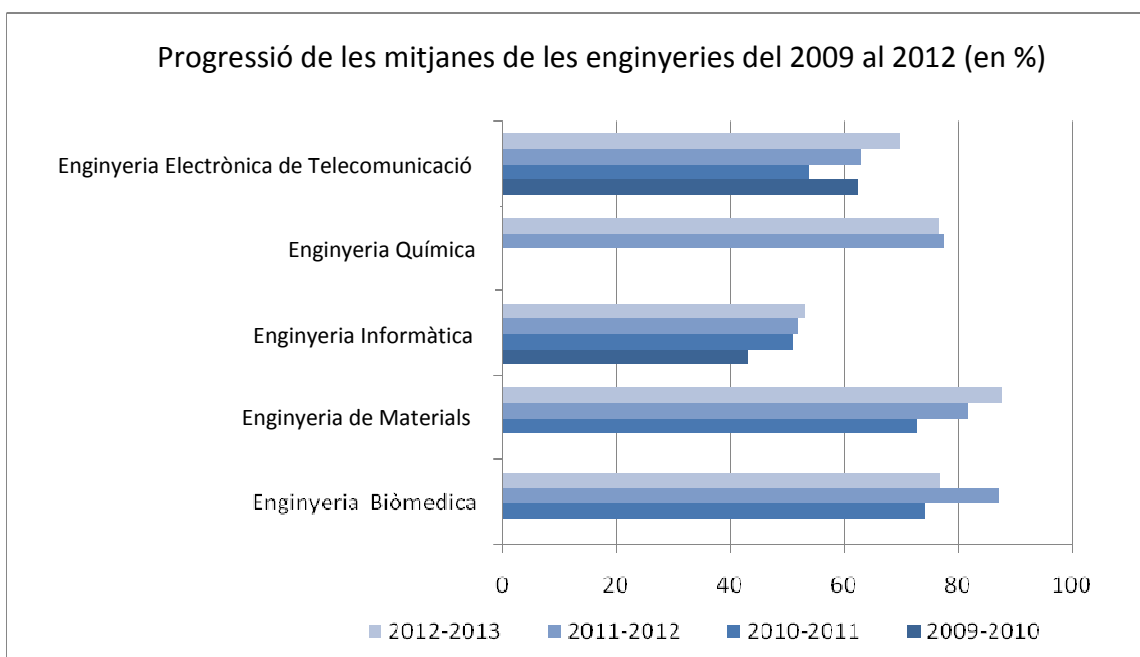
Font: elaboració pròpia a partir de dades del Servei de Planificació Acadèmicodocent de la UB

Com veiem a la taula 1, el rendiment acadèmic augmenta globalment a totes les branques tot i el decreixement, l'últim any, d'arts i humanitats i de ciències, que segueix la dinàmica de les universitats espanyoles tal com s'indica a «El rendimiento académico en las enseñanzas universitarias», a *La universidad española en cifras* (Esparrells, 2012).

Fent una anàlisi més detallada, comprovem que ciències de la salut obté sempre resultats més elevats: aproven al voltant del 80 % dels alumnes matriculats. Les enginyeries, en canvi, presenten sempre resultats inferiors: la taxa de rendiment varia del 60 % d'alumnes aprovats sobre els matriculats el curs 2009-2010 al 70 % el curs 2012-2013.

Considerem, no obstant això, que la informació obtinguda a l'anàlisi del rendiment acadèmic per branques de coneixement és insuficient i que la mitjana del rendiment dels graus de cada branca pot estar ocultant dinàmiques pròpies de cada grau, per la qual cosa procedim a l'anàlisi del rendiment dels graus de cada àrea.

2.1.1. Enginyeries

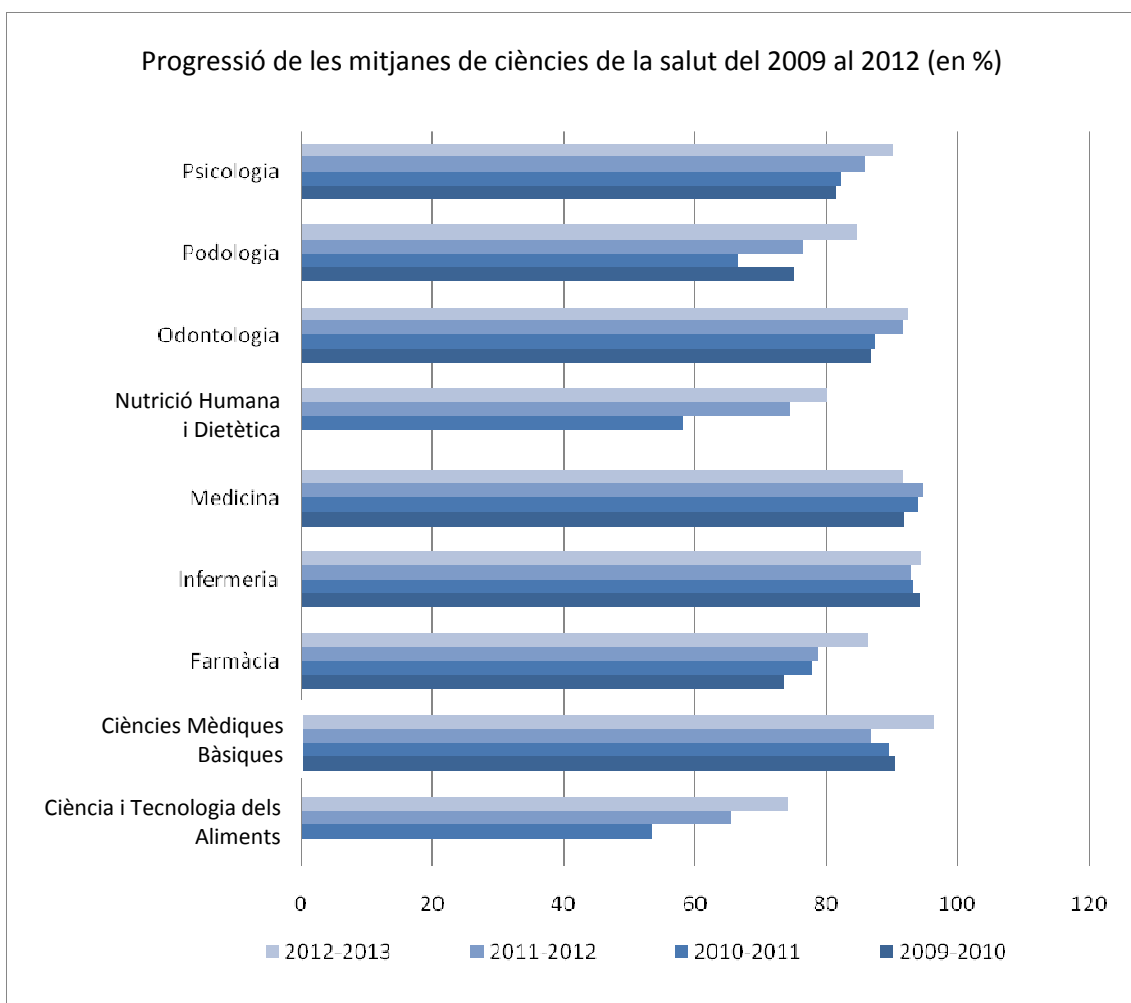

Taula 2. Taxa de rendiment acadèmic dels ensenyaments de grau de la Universitat de Barcelona de la branca de les enginyeries. Cursos des del 2009-2010 fins al 2012-2013.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Servei de Planificació Acadèmicodocent de la UB

Notem inicialment que només Enginyeria Informàtica i Enginyeria Electrònica de Telecomunicació són presents com a graus el 2009-2010 —Enginyeria de Materials, Enginyeria Biomèdica i Enginyeria Química comencen a oferir-se més tard—. Com podem comprovar, hi ha una diferència remarcable en el rendiment acadèmic i la seva evolució: mentre que el rendiment acadèmic d'Enginyeria Informàtica no supera el 55 %, Enginyeria Biomèdica oscil·la entre el 75 % i el 85 %. Enginyeria de Materials és la que experimenta una evolució més remarcable: del 75 % el 2010-2011 al 85 % el 2012-2013. Telecomunicacions també evoluciona favorablement tot i la davallada del curs 2010-2011, i Enginyeria Química es manté estable durant els seus dos anys de vida: entre el 75 % i el 85 % d'alumnes aprovats sobre els presentats.

2.1.2. Ciències de la salut

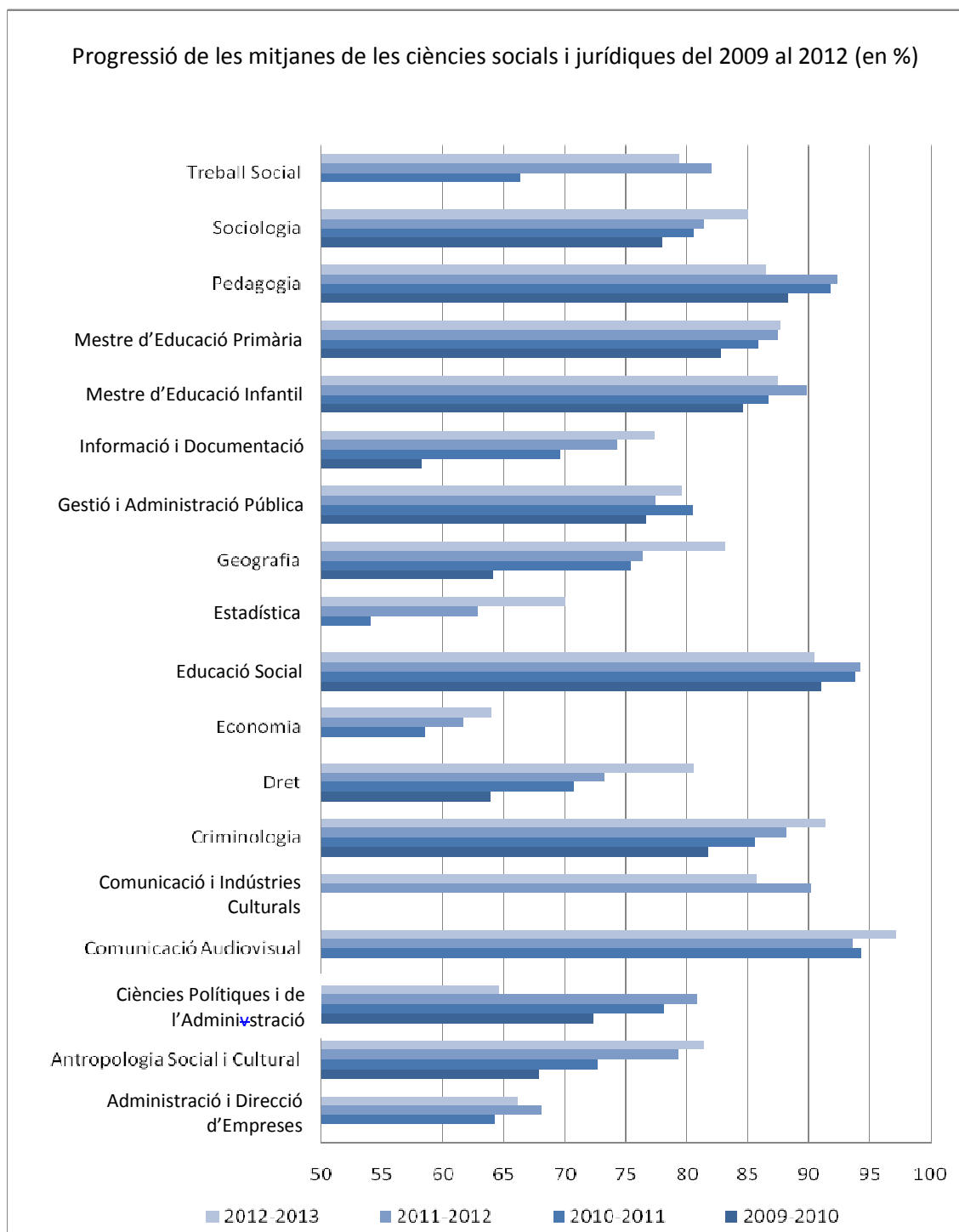
Taula 3. Taxa de rendiment acadèmic dels ensenyaments de grau de la Universitat de Barcelona de la branca de ciències de la salut. Cursos des del 2009-2010 fins al 2012-2013.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Servei de Planificació Academicodocent de la UB

Observem a la taula 3 que el rendiment acadèmic de tots els graus és generalment elevat i supera els 80 punts percentuals el curs 2012-2013, excepte a Ciència i Tecnologia dels Aliments, que roman al 75 %. El rendiment acadèmic de quasi tots els ensenyaments se situa al voltant del 75-85 % l'any en el qual s'obre la matriculació. Medicina, Infermeria, Psicologia i Odontologia són les que presenten patrons més estables.

Nutrició Humana i Dietètica i Tecnologia dels Aliments, en canvi, presenten una taxa de rendiment acadèmic del 60 % i 55 % respectivament el curs en què s'implanten, el 2010-2011. Són les úniques implantades aquest curs i són les que presenten taxes més baixes i les que s'implanten més tard.

2.1.3. Ciències socials i jurídiques

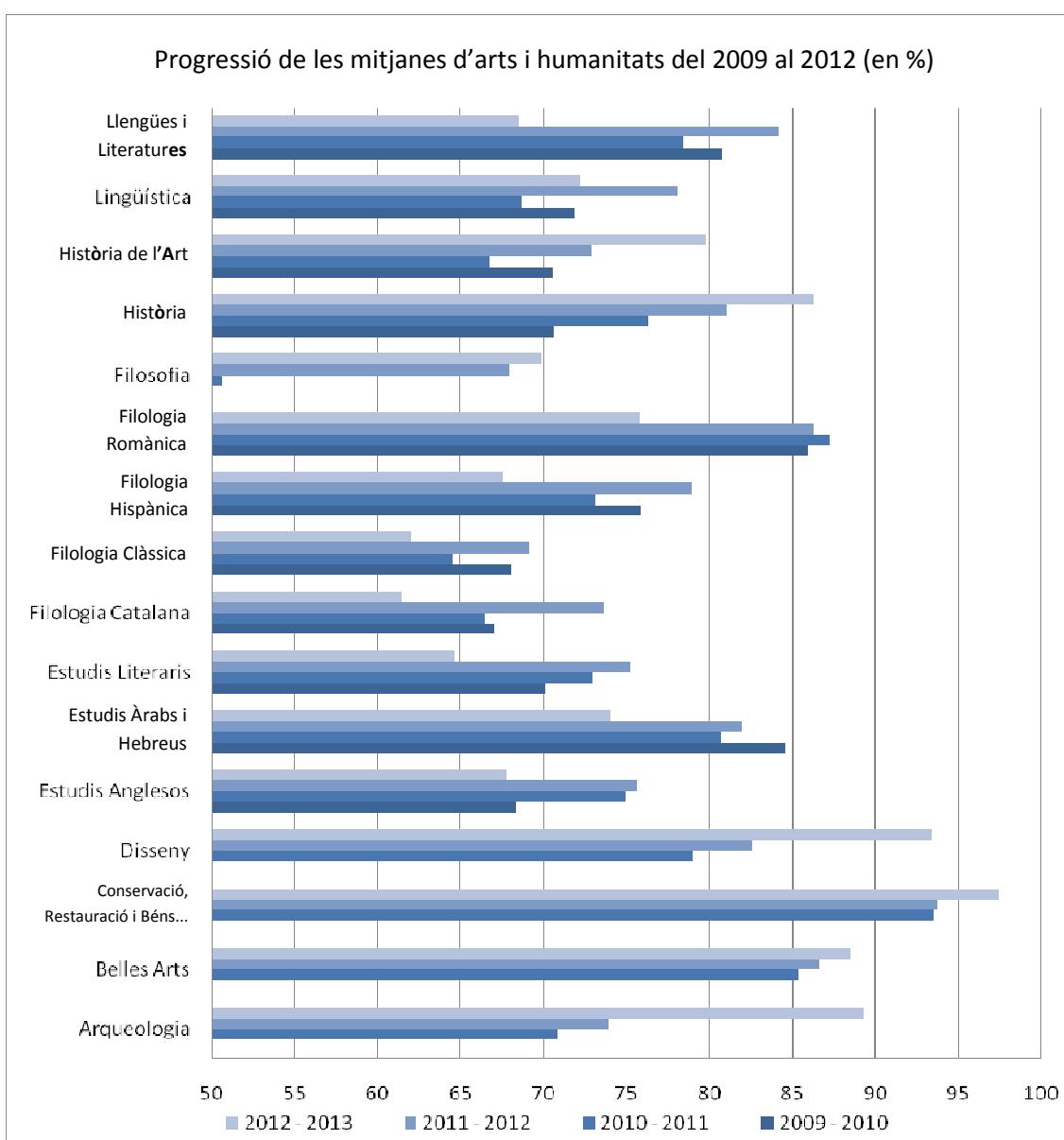
Taula 4. Taxa de rendiment acadèmic dels ensenyaments de grau de la Universitat de Barcelona de la branca de ciències socials i jurídiques. Cursos des del 2009-2010 fins al 2012-2013.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Servei de Planificació Acadèmicodocent de la UB

Referint-nos a la taula 4, podem dir que els graus relacionats amb l'àmbit educatiu mantenen un rendiment acadèmic constant i elevat, entre el 85 % i el 95 %, i que Educació Social és la que presenta un rendiment acadèmic més elevat. Una dada que alerta per la seva davallada en 15 punts és la taxa de rendiment de Ciències Polítiques i de l'Administració l'any 2012.

En el cas d'Estadística, Economia i Dret hi ha una pujada considerable amb el pas dels anys. La diferència entre el primer any i els següents és de gairebé 15 punts percentuals per a Estadística, Treball Social i Dret, mentre que a Informació i Documentació augmenta 20 punts percentuals. Cal tenir també en compte el baix rendiment acadèmic d'aquestes titulacions en començar a impartir-se: es manté entre el 65 % i el 70 % el 2012-2013.

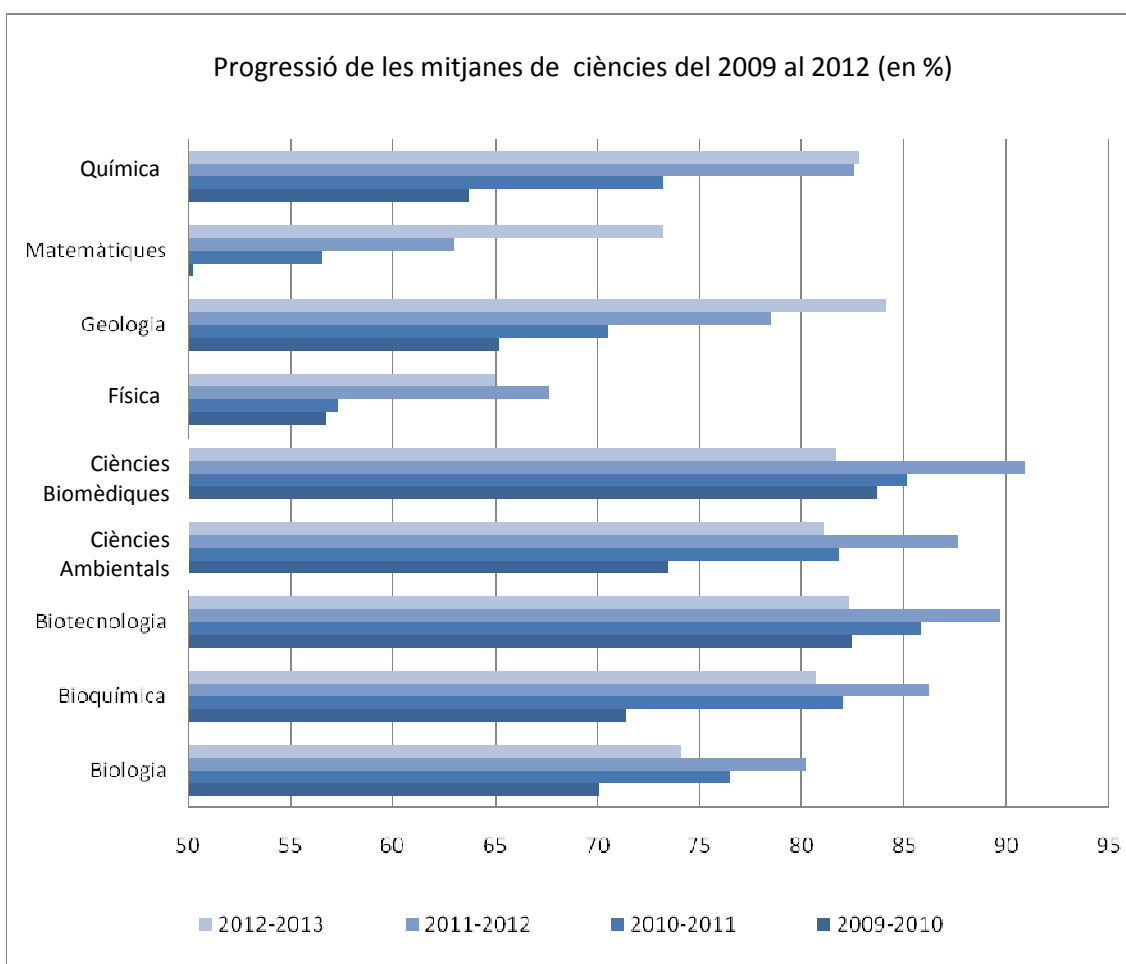
2.1.4. Arts i humanitats

Taula 5. Taxa de rendiment acadèmic dels ensenyaments de grau de la Universitat de Barcelona de la branca d'arts i humanitats. Cursos des del 2009-2010 fins al 2012-2013.

Podem veure aquí tres tendències diferents. D'una banda, les filologies i els graus que versen sobre llengües i literatures presenten una davallada d'entre 5 i 10 punts percentuals i les taxes més baixes el curs 2012-2013. D'altra banda, un segon grup de graus del camp visual i artístic que s'inauguren el curs 2010-2011 presenten un augment en les taxes de rendiment acadèmic important, que arriba als màxims de tota la universitat amb Conservació, Restauració i Béns Arquitectònics, que supera el 95 % d'alumnes aprovats sobre alumnes matriculats l'últim curs. Arqueologia, tot i tenir poc a veure amb els graus artístics, presenta un patró similar al del segon grup. Per acabar, Història, Història de l'Art i Filosofia presenten també un patró de creixement de taxes, que no són tan elevades com les del segon grup. El rendiment acadèmic de Filosofia és el més baix el curs en què neix, el 2010-2011.

2.1.5. Ciències

Taula 6. Taxa de rendiment acadèmic dels ensenyaments de grau de la Universitat de Barcelona de la branca de ciències. Cursos des del 2009-2010 fins al 2012-2013.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Servei de Planificació Academicodocent de la UB

Podem comprovar a la taula 6 que tots els graus relacionats amb la biologia i el grau de Física pateixen una davallada el 2012-2013 en comparació amb l'any 2011-2012 en el rendiment acadèmic. Geologia, Química i Matemàtiques tenen una progressió constant, i Química i Geologia arriben a encapçalat les taxes de rendiment acadèmic dels ensenyaments de grau de l'àrea de ciències, abans encapçalada per Ciències Biomèdiques. Matemàtiques, tot i presentar una progressió constant, presenta també la taxa de rendiment més baixa el 2012-2013, amb uns 75 punts percentuals, després de Física, que es manté constantment amb les taxes de rendiment més baixes.

3. Conclusions i observacions finals

Després d'analitzar les àrees de coneixement grau per grau, constatem que les mitjanes de les taxes de rendiment acadèmic per àrees ens ocultaven informació rellevant. A excepció d'Enginyeria Biomèdica, tots els graus de l'àrea presenten el mateix patró d'augment del rendiment acadèmic. El mateix passa amb les ciències de la salut. Les ciències socials i jurídiques, que també presentaven un patró de creixement de la taxa, s'estanquen el curs 2012-2013 a causa de la davallada de les taxes de rendiment acadèmic dels graus de temàtica educativa. La disminució de la taxa de rendiment de l'àrea de ciències es deu als graus relacionats amb la biologia, mentre que a arts i humanitats veiem tres patrons diferents. Mentre que els graus de disseny i arts presenten un augment de les taxes de rendiment, la taxa dels graus de llengües i literatures pateixen un descens remarcable el curs 2012-2013, fet que descompensa el creixement dels primers, atès que els doblen en nombre, i el creixement d'Història i Història de l'Art, als quals quadrupliquen. Arqueologia, tot i tenir poc a veure amb disseny o art, presenta el mateix patró de creixement, per la qual cosa sorgeix la hipòtesi que l'alt rendiment acadèmic dins l'àrea d'arts i humanitats es pugui explicar pel component vocacional, no temàtic.

Dit això, passarem a la lectura dels resultats de l'anàlisi de les taxes de rendiment. Com introduïm, doncs, una de les tres possibles explicacions de la fluctuació de les taxes és el component vocacional, apuntalat per l'*Informe de seguiment dels ensenyaments de la UB* (2013), ja que a les carreres amb una nota de tall més alta i un fort component vocacional puja el rendiment. Una segona lectura donaria molta importància a la dimensió social en la davallada del rendiment acadèmic en alguns graus: es pot dedicar menys temps als estudis i es treuen resultats més baixos depenent del col·lectiu social al qual es pertany. Cal tenir també en compte l'elecció estratègica de diferents col·lectius socials a les diverses titulacions que ofereix la Universitat, com és per exemple el cas de Medicina o les enginyeries quant a selecció de classe social. Aquesta selecció de classe implicaria un rendiment acadèmic més alt en els graus seleccionats per la classe alta i mitjana i un rendiment més baix en els graus seleccionats per la classe obrera o baixa.

Per acabar, Esparrells (2012) apunta a una tercera lectura que hem de tenir en compte per explicar les variacions del rendiment acadèmic en diverses titulacions: d'una banda, les dificultats d'invertir temps i diners en els estudis fan que els estudiants es matriculin de menys crèdits, cosa que fa pujar la taxa de rendiment; i de l'altra, la gent busca fonts de finançament per als estudis, cosa que fa baixar el rendiment. El resultat seria antitètic en ambdós casos, ja que el sistema educatiu continua invertint els mateixos recursos per a resultats negatius com ara la no presentació a l'avaluació o la baixada del rendiment acadèmic.

4. Referències bibliogràfiques

ARIÑO, A.; LLOPIS, R. *¿Universidad sin clases? Condiciones de vida de los estudiantes universitarios en España (Eurostudent IV)*. Madrid: Ministeri d'Educació, Secretaria General d'Universitats, 2011.

ARTUNDUAGA MURILLO, M. *Variables que influyen en el rendimiento académico en la universidad*. Lloc: Universitat Complutense de Madrid, Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació, 2008.

BOE 17707/2010, Fòrum per a la Inclusió Educativa de l'Alumnat amb Discapacitat.

CROSIER, D.; PARVEVA, T. *The Bologna Process: its impact in Europe and beyond*. París: Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, 2013.

ESPARRELLS, C. P. «El rendimiento académico en las enseñanzas universitarias». A: *La universidad española en cifras*. Madrid: Càtedra UNESCO de Gestió i Política Universitària de la Universitat Politècnica de Madrid, 2012.

Fundació Cecot Persona i Treball. *Estudi: el cost social i econòmic del fracàs escolar*. Lloc: Fundació Privada Institut Industrial i Comercial, 2010.

Informe de seguiment dels ensenyaments de la Universitat de Barcelona. Curs acadèmic 2011-2012. Agència de Polítiques i de Qualitat, 2013.

JARILLO, A. Á.; JIMÉNEZ, S. E. *Jornadas: Inclusión de los estudiantes con discapacidad en la Universidad. Necesidades y demandas. Madrid, 13 y 14 de mayo de 2011*. Madrid: Librería de la UNED, 2011.

MASJUAN, J. M., ELIAS, M. i TROIANO, H. «El contexto de enseñanza, un elemento fundamental en la implementación de innovaciones pedagógicas relacionadas con los Créditos Europeos». *Revista Complutense de Educación*, 2009, vol. 20, núm. 2, p. 355.

MICHAVILLA, F.; ESTEVE, F. «La llegada a la universidad: ¿oportunidad o amenaza?». *Participación Educativa* núm. 17, juliol de 2011, p. 69-85.

Reial decret 1791/2010, de 30 de desembre, pel qual s'aprova l'Estatut de l'estudiant universitari.

RODRÍGUEZ, S., FITA, E. i TORRADO, M. «El rendimiento académico en la transición secundaria-universidad». *Revista de Educación* núm. 334, 2004, p. 391-414.

RUBIRALTA i ALCAÑIZ, M. *Las políticas sobre la discapacidad en el sistema universitario español*. Lloc: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, 2010.

TEJEDOR, F. J.; GARCÍA-VARCÁRCEL, A. «Causas del bajo rendimiento del estudiante universitario (en opinión de los profesores y alumnos). Propuestas de mejora en el marco del EEES». *Revista de Educación* núm. 342, gener-abril del 2007, p. 443-473.

Trendence Graduate Barometer 2012 - Spanish Edition. Lloc: Trendence Institut GmbH, 2012. [En línia]

TRIADÓ, Xavier M. et al. «Estudi de l'abandonament a les universitats públiques catalanes. L'anàlisi de dues cohorts de la base de dades UNEIX». *Revista d'Innovació i Recerca en Educació*, 2010, vol. 3, núm. 2, p. 16-36. [En línia]

VÉLEZ, W. «Finishing College: The Effects of College Type». *Sociology of Education*, juliol de 1985, vol. 58, p. 191-200.